

Aşırı Turizm (Overtourism) Konusunda Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi: Web of Science Örneği

Bibliometric Analysis of Studies on Overtourism: An Example of Web of Science

Melahat AVŞAR¹

Öz

Dünyada bilinen ve marka olan destinasyonlar her yıl milyonlarca turist tarafından ziyaret edilmektedir. Aşırı kalabalıktan dolayı bu destinasyonlarda turizmde kaynaklı farklı sorunlar oluşmaktadır. Bu yüzden de aşırı turizm kavramı oldukça fazla gündemde yer almakta ve bu duruma çözüm geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu çalışma ile aşırı turizm konusunda yapılan çalışmaların bibliyometrik analiz ile incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda 2024 yılının temmuz ayında Web of Science'da taranan dergilerde yayınlanan 536 tane yayına ulaşılmıştır. Verilerin analizi VOSviewer programı kullanılarak yapılmıştır. 2017 yılında bir tane yayın olduğu, en fazla yayının 2020 yılında (126) ve 2021 yılında (113) olduğu belirlenmiştir. Hugues Seraphin en fazla yayın üreten yazar olarak belirlenmiştir. İspanya (111), İtalya (63) ve İngiltere (55) en fazla yayın yapan ülkeler olmuştur. Yayınların ağırlıklı olarak SSCI (241) ve ESCI (219) endekslerde tarandığı; en çok aşırı turizm (316) anahtar kelimesinin kullanıldığı; aşırı turizm anahtar kelimesini sırasıyla sürdürülebilir turizm (58) ve sürdürülebilirlik (49) anahtar kelimelerinin takip ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Aşırı Turizm, Sürdürülebilir Turizm, Bibliyometrik Analiz, Web of Science.*

Abstract

Destinations that are well-known and branded in the world are visited by millions of tourists every year. Due to overcrowding, different problems related to tourism occur in these destinations. For this reason, the concept of overtourism is on the agenda quite a lot and the need to develop a solution to this situation is emphasized. This study aims to examine studies on overtourism through bibliometric analysis. In this context, 536 publications published in journals scanned in Web of Science in July 2024 were reached. Data analysis was done using the VOSviewer program. It was determined that there was one publication in 2017, and the most publications were made in 2020 (126) and 2021 (113). Hugues Seraphin was determined as the author who produced the most publications. Spain (111), Italy (63) and England (55) were the countries with the most broadcasts. The publications are mainly scanned in SSCI (241) and ESCI (219) indices; the keyword overtourism (316) was used the most; it was determined that the keyword overtourism was followed by the keywords sustainable tourism (58) and sustainability (49), respectively.

Keywords: *Overtourism, Sustainable Tourism, Bibliometric Analysis, Web of Science.*

1. Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi,
melahat.avsar@amasya.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0002-5700-2061>

Makale Türü **Article Type**
Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Tarihi/Application Date
07.08.2024

Yayına Kabul Tarihi/Acceptance Date
21.10.2024

DOI
10.20875/makusobed.1529665

Bu makaleye atfta bulunmak için:

Avşar, M. (2024). Aşırı turizm (overtourism) konusunda yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi: Web of Science örneği. *MAKU SOBED*, (40), 105-116. <https://doi.org/10.20875/makusobed.1529665>

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Nowadays, some destinations are very popular and visited by millions of tourists every year. Therefore, there are problems caused by tourism in these destinations, local people are disturbed by excessive crowding and even excessive crowding and density can negatively affect tourist satisfaction. Tourism has both positive and negative effects on the physical environment, social structure and economy. However, in places where overtourism occurs, it is inevitable that tourism will have negative effects on the environment and natural resources, as well as economic and social life.

Methods

With this study, it is aimed to reveal the studies carried out in the field of overtourism through bibliometric analysis in order to facilitate researchers and provide a holistic perspective on the subject of overtourism. In this study, Web of Science (WoS) database was used to obtain data. VOSviewer program was used to analyze the data. On July 2024, all fields in Web Of Science were selected with the keyword “overtourism” and 536 publications in this field were reached. The first study on overtourism in Web of Science was published in 2017. As a result of the search with the keyword overtourism, 449 of 536 publications were articles, 39 were book chapters, 27 were early appearance studies, 23 were editorial materials, 23 were in proceedings, 23 were review articles, and 14 were book reviews, four of which are books, one is a correction and one is a retracted publication. Keyword analysis, co-author analysis, co-authorship of institutions and co-authorship of countries were analyzed on these data.

Results

As a result of the bibliometric analysis, it is seen that the keywords are mainly related to sustainability. It is noteworthy that the most used keyword, especially after overtourism, is sustainable tourism (58). According to the results of the co-author analysis, Hugues Seraphin (17) was determined to be the author who produced the most publications. Claudio Milano (571) is the most cited author. The University of Johannesburg in South Africa (13), Complutense University of Madrid in Spain (13) and the University of Malaga in Spain (13) are the universities with the most publications. Additionally, the University of Lleida in Spain was the institution with the most citations (531). Spain was the country with the most publications (111) and the most citations (2103).

Conclusion

Tourism is an industry with high economic returns. However, it is necessary to prevent the deterioration of the natural environment and social structure caused by overtourism. In this context, as a solution to the problem of overtourism, it can be suggested that the seasonal density caused by overtourism should be distributed to other periods of the year and alternative tourism types should be encouraged. In this direction, it is important for tourism planners and destination managers to develop strategies by considering the problems caused by overtourism. In future studies, studies can be carried out to develop destination-based plans and strategies on overtourism. In this context, especially the destinations visited by the most tourists in the world can be considered. In addition, publications scanned in other databases related to bibliometric analysis on overtourism can be considered.

1. GİRİŞ

“En popüler turistik destinasyonlar” ve “mutlaka görülmesi gerekenler listesi” önerileri olan destinasyonlar ve benzersiz imajlarını, kimliklerini, kültürel değerlerini, miraslarını ve eğlence aktivitelerini tanıtmaya çalışan birçok destinasyon özellikle Avrupa’da, Paris, Londra, Barselona, Roma, Prag, Venedik, Floransa ve Brugge başta olmak üzere turistlerden dolayı aşırı kalabalık destinasyonlardır (Hristov vd., 2021, s. 59). Bu bağlamda özellikle kitle turizminin arttığı destinasyonda aşırı turizm kaynaklı sorunlar ortaya çıkmakta başta yerel halk olmak üzere turizm paydaşları turiste karşı tepkilerini göstermektedir. Bu bağlamda aşırı turizm ile ilgili dünya basınında yer alan haberlerden bazıları şunlardır;

CNBC’nin 28 Nisan 2024 tarihli haberinde “Geçtiğimiz hafta Venedik, aşırı turizme karşı önlem olarak şehre ulaşmak isteyen günübirlik ziyaretçilere 5 € ücret getirdi. Venedik Belediye Başkanı Luigi Brugnaro bir basın toplantısında amacın “şehri kapatmak değil, patlamasına da izin vermemek olduğunu söyledi.” (Jockims, 2024). The New York Times’ın 4 Haziran 2024 tarihli haberinde “Barselona’dan Bali’ye kadar yüksek ücretler ve yeni kurallar aşırı turizmi ve asi davranışları hedef alıyor. Bazı yerel halk, değişikliklerin turistleri uzak tutacağından endişe ediyor.” (McClanahan, 2024). BBC’nin 22 Mayıs 2024 tarihli haberinde “Kanarya Adaları’nda Nisan ayında düzenlenen turizm karşıtı protestolar sırasında pankartlardaki mesaj bundan daha net olamazdı: “Turist: toprağıma saygı gösterin!” Kuzey yarımkürede en yoğun seyahat sezonu yaklaşırken, popüler yaz destinasyonlarında yerel halk arasında turizm karşıtı duygular da artıyor. Benzer protestolar Barselona, Atina, Malaga ve Avrupa’nın turist ağırlıklı diğer şehirlerinde de görüldü.” (Hall, 2024). Bu bağlamda aşırı turizmin yaşandığı destinasyonların çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan olumsuz yönde etkilendiği söylenebilir. Bu noktadan hareketle turizmin kontrol altına alınması,

turizm paydaşları ve yöneticileri tarafından sürdürülebilir şekilde destinasyonların yönetilmesi ve stratejilerin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Literatürde, Verissimo vd. (2020) aşırı turizm ve turizm fobi kavramlarının ilişkisini 2019 yılı haziran ayına kadar olan verileri; Barač–Miftarević (2023) aşırı turizm ve eksik turizmi konu alan makale sayısını belirlemeyi amaçladığı çalışmada Nisan 2020'ye kadar olan verileri; Séraphin ve Chaney (2023) aşırı turizm konusunda turizm endüstrisinin sürdürülebilirliğine yönelik Ocak 2023'e kadar olan verileri kullanarak bibliyometrik ve sözlükmetrik analizlerle; Santos-Rojo vd. (2023) aşırı turizmin ve sürdürülebilirlikle ilişkisini 2018- 2021 yılları arasında bibliyometrik analiz ile incelemiştir. Yapılan çalışmalarda aşırı turizm kavramının başka kavramlarla ilişkilerinin araştırıldığı görülmektedir. Bu çalışmada ile sadece "aşırı turizm" anahtar kelimesi ile tarama yapılmış ve bu konu da yapılan çalışmaların incelenmesi, en sık kullanılan anahtar kelimelerin, yazarların ve kurumların belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Aşırı Turizm Kavramı

Turistik destinasyonlara aşırı ziyaret yapılmasıyla vurgulanan aşırı turizm, popüler destinasyonlarda kentsel aşırı turizmin görünüşte plansız ve kontrolsüz olarak ortaya çıkması ve büyük ölçüde şehirlerin turizm ürünü olarak pazarlanmasıyla ilişkilendirilen düzensiz sermaye birikimi ve büyüme stratejilerinin bir sonucu olarak görülmektedir (Milano vd., 2020, s. 1857). Bazı şehirlere sınırsız ve sürekli turist akışı, bölge sakinlerinin rahatsızlığını tetikleyebilmekte aynı zamanda ziyaretçi sayısı ve buna bağlı olarak oluşan kalabalık da kentlerdeki hizmetlerin işleyişi üzerinde yük oluşturmakta ve gezi kalitesinin bozulmasına da neden olmaktadır (Hristov vd., 2021, s. 59).

Goodwin'e (2017, s. 1) göre aşırı turizm, yerel halkın ya da turistlerin, oldukça fazla sayıdaki ziyaretçiden dolayı bölgedeki hem yaşam kalitesinin hem de deneyim kalitesinin kabul edilemez derecede kötüleştiğini hissettiği destinasyonlarda yaşanan durumdur. Hristov vd. (2021, s. 59) göre aşırı turizm sınırların normal günlük kentsel yaşamın zarar göreceği noktaya kadar aşıldığı bir durumu ifade etmektedir. Yarkıcı ve Yıldız (2024, s. 623) aşırı turizmin ortaya çıkışını bir destinasyonda ekonomik, ekolojik, psikolojik, sosyal ve fiziksel taşıma kapasitesinin aşılması durumunda ortaya çıkardığını belirtmektedir. Çam ve Çelik (2022, s. 74) aşırı turizmin aşılması gereken önemli bir sorun olduğunu hem yerel halkı hem de turistleri etkilediğini belirtmektedir. Perkumienė ve Pranskūnienė (2019, s. 1) aşırı turizm sorununun, sürdürülebilir turizm hedeflerinin geliştirilmesine çalışılması ve böylece seyahat hakkı ile bölge sakinlerinin hakları arasında eşitlik dengelenerek çözülebileceğini belirtmektedir. UNWTO Raporu'nda (2019), aşırı turizmden dolayı sorun yaşayan destinasyonlarla ilgili popüler vaka çalışmalarına dayanarak, aşırı turizmden sıkıntısı çeken destinasyonlardaki ziyaretçi akışını yönetmek için 11 strateji önerilmiştir. Bu öneriler (akt. Gowreesunkar ve Seraphin, 2019, s. 489);

- Strateji 1: Ziyaretçilerin hem şehir içinde hem de şehir dışında dağılımının sağlanması.
- Strateji 2: Ziyaretçilerin zamana dayalı dağılımının sağlanması.
- Strateji 3: Yeni güzergahların belirlenmesi ve ilgi çekici yerlerin ziyaret için teşvik edilmesi.
- Strateji 4: Düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesi ve uyarlanması.
- Strateji 5: Ziyaretçi segmentasyonunun geliştirilmesi.
- Strateji 6: Yerel halkın turizmden faydalanmasının sağlanması.
- Strateji 7: Hem bölge sakinleri hem de ziyaretçiler için şehir deneyimlerinin oluşturulması.
- Strateji 8: Şehir altyapısının ve tesislerinin iyileştirilmesi.
- Strateji 9: Yerel paydaşlarla iletişim kurulması ve etkileşime geçilmesi.
- Strateji 10: Ziyaretçilerle iletişim kurulması ve etkileşime geçilmesi.
- Strateji 11: İzleme ve müdahale tedbirlerinin belirlenmesi.

2.2. Sürdürülebilir Turizm ve Aşırı Turizm İlişkisi

UNWTO sürdürülebilir turizmi, “turizmin mevcut ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini tam olarak hesaba katan, ziyaretçilerin, endüstrinin, çevrenin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarını karşılayan turizm” şeklinde tanımlamaktadır ve dolayısıyla sürdürülebilirlik ilkeleri, turizm gelişiminin çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik yönlerine vurgu yapmakta ve turizmin uzun vadeli sürdürülebilirliğini garanti altına almak için bu üç boyut arasında uygun bir denge kurulması gerektiğini belirtmektedir (UNWTO, t.y.a). Bu bağlamda aşırı turizmin yaşandığı destinasyonlarda turizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri artmaktadır. Hristov vd. (2021, s. 59) göre yerel halkın turizmin olumsuz etkilerine ilişkin dile getirdiği başlıca şikayetler yalnızca aşırı kalabalıkla ilgili değil aynı zamanda haklarının tehlikeye atılması gibi ciddi sosyal ve ekonomik sorunları da içermektedir. García-Buades vd. (2022, s. 1) hem destinasyonun yerel yönetim tarafından iyi yönetilmesinin hem de olumlu turist davranışının, aşırı turizmin bölge sakinlerinin davranışları üzerindeki olumsuz etkilerini azaltan ve böylece daha sürdürülebilir bir destinasyona ulaşmak için önemli olan temel yönetim araçlarını oluşturan iki bağlamsal faktör olduğunu vurgulamaktadır. Öztürk (2020, s. 119) aşırı turizmin olduğu destinasyonlara turistik taşıma kapasitesi ve sürdürülebilirlik ile ilgili; yerel halkın desteğinin alınmasının, alternatif ulaşım imkanının oluşturulmasının, seçici pazarlama tekniklerinin kullanılmasının, tanıtım faaliyetlerinde alternatif çekim unsurlarının da kullanılarak turistik talebin yönlendirilmesinin, emlak ve kira fiyatlarının artmasının engellenmesinin önemini vurgulamaktadır. García-Buades vd. (2022, s. 1) daha sürdürülebilir bir destinasyon için; aşırı turizmin yönetilmesini, yerel yönetimin aşırı turizmin etkilerini kontrol etmeye yönelik çalışmalar yapmasını ve turizm sezonunu aşırı kalabalık yaz aylarının ötesine taşıyan bisiklet ve spor gibi turizm ürünlerinin teşvik edilmesinin sağlanmasıyla destinasyonun sürdürülebilirliğinin sağlanacağını belirtmektedir.

Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (Global Sustainable Tourism Council- GSTC) sürdürülebilir bir destinasyon için dört temel hedefi kapsayan yaklaşımı benimsemiştir. Bu hedefler; “*Sürdürülebilir destinasyon yönetimi gösterir.*”, “*Ev sahibi topluluk için sosyal ve ekonomik faydaları en üst düzeye çıkarır ve olumsuz etkileri en aza indirir.*”, “*Topluluklara, ziyaretçilere ve kültürel mirasa yönelik faydaları en üst düzeye çıkarır ve etkileri en aza indirir.*” ve “*Çevreye olan faydasını en üst düzeye çıkarır ve olumsuz etkileri en aza indirir.*” şeklindedir (GSTC, 2013, s. 1). Literatürde de aşırı turizm ve sürdürülebilirlik üzerine çalışmaların olduğu görülmektedir (Agyeiwaah, 2020; Cheung ve Li, 2019; Gowreesunkar ve Seraphin, 2019; Maingi, 2019).

Günümüzde en çok aşırı turizm ile ilgili gündeme gelen destinasyonlardan biri olan İspanya ile ilgili Bourliataux-Lajoie vd. (2019) aşırı turizm ve Barselona konulu, Carballo vd. (2019) Lanzarote’de (İspanya) aşırı turizmle mücadele, García-Buades vd. (2022) aşırı turizmin, yerel yönetimin ve turist davranışının İspanya’daki Majorca Alcúdia’daki bölge sakinlerinin algıları üzerindeki etkilerini ve García-Hernández vd. (2023) İspanya’da Alhambra ve Generalife bölgelerinde miras yerlerindeki aşırı turizm üzerine çalışmaların olduğu görülmektedir. Yine aşırı turizmin yaşandığı İtalya’da da aşırı turizm ve Venedik (Bertocchi vd., 2020; Seraphin vd., 2018) ile ilgili çalışmalar yer almaktadır.

Türkiye’de de aşırı turizm ile ilgili destinasyon bazlı yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Yumuk ve Altıntaş (2019) Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısını aşırı turizm bağlamında; Akyurt Kurnaz ve İpar (2020) Akyaka’daki aşırı turizmi esnafın bakış açısıyla; Demirci vd. (2020) aşırı turizmin kent yaşamı memnuniyetine etkisini Eskişehir Odunpazarı örneğiyle; Eren ve Bozkurt (2020) aşırı turizm sorununu Kapadokya Bölgesi üzerine; Kara vd. (2020) Salda Gölü’nün fiziksel taşıma kapasitesini aşırı turizm kapsamında; Yazıcıoğlu vd. (2020) aşırı turizm kapsamında tripadvisor yorumlarını Salda Gölü örneğiyle; Yüksel vd. (2020) Akyaka’daki aşırı turizmi paydaşların gözüyle; Yıldız (2022) aşırı turizmde yerel halk ve ziyaretçi etkileşimini Foça örneğiyle ve Mutlu ve Keleş (2024) Doğu Karadeniz’deki turistik yerlerde yaşanan aşırı turizm sorununu Ayder ve Uzungöl örnekleriyle ele aldığı görülmektedir. Bu çalışmalar değerlendirildiğinde destinasyon bazlı aşırı turizmin 2020 yılında ağırlıklı olarak ele alındığı görülmektedir.

3. YÖNTEM

Aşırı turizm kavramı son zamanlarda oldukça fazla gündeme gelmektedir. Bu çalışma ile aşırı turizm konusunda yapılan çalışmaların bibliyometrik analizle ortaya konulması amaçlanmıştır. Donthu vd. (2021, s. 285) göre bibliyometrik analiz; hacim olarak büyük olan bilimsel verileri hem araştırmak hem de analiz etmek için yaygın olarak kullanılmakta olan bir araştırma yöntemidir. Bu çalışmada veri elde etmek için Web of Science (WoS) veri tabanından faydalanılmıştır. Çünkü Web of Science, Albaş’a (2023, s. 140) göre çoklu

veri tabanlarına ve atıf verilerine kolay erişim sağlayan, bibliyometrik analiz yapmak için kullanılan en eski ve en yaygın veri tabanıdır.

Verilerin analizi için VOSviewer programı kullanılmıştır. 2024 yılının temmuz ayında "overtourism" anahtar kelimesiyle Web Of Science'da yer alan tüm alanlar seçilmiş ve bu alanda yapılan 536 yayına ulaşılmıştır. Web of Science'da aşırı turizm konusunda yapılan ilk çalışma 2017 yılındadır. Aşırı turizm anahtar kelimesiyle yapılan arama sonucunda 536 yayının 449'u makale, 39'u kitap bölümü, 27'si erken görünüm çalışması, 23'ü editoryal materyal, 23'ü bildiri kitabında, 23'ü inceleme makalesi, 14'ü kitap incelemesi, dördü kitap, biri düzeltme ve biri de geri çekilmiş yayındır. Ulaşılan bu verilere anahtar kelime analizi, ortak yazar analizi, kurumların ortak yazarlığı ve ülkelerin ortak yazarlığı analizleri yapılmıştır.

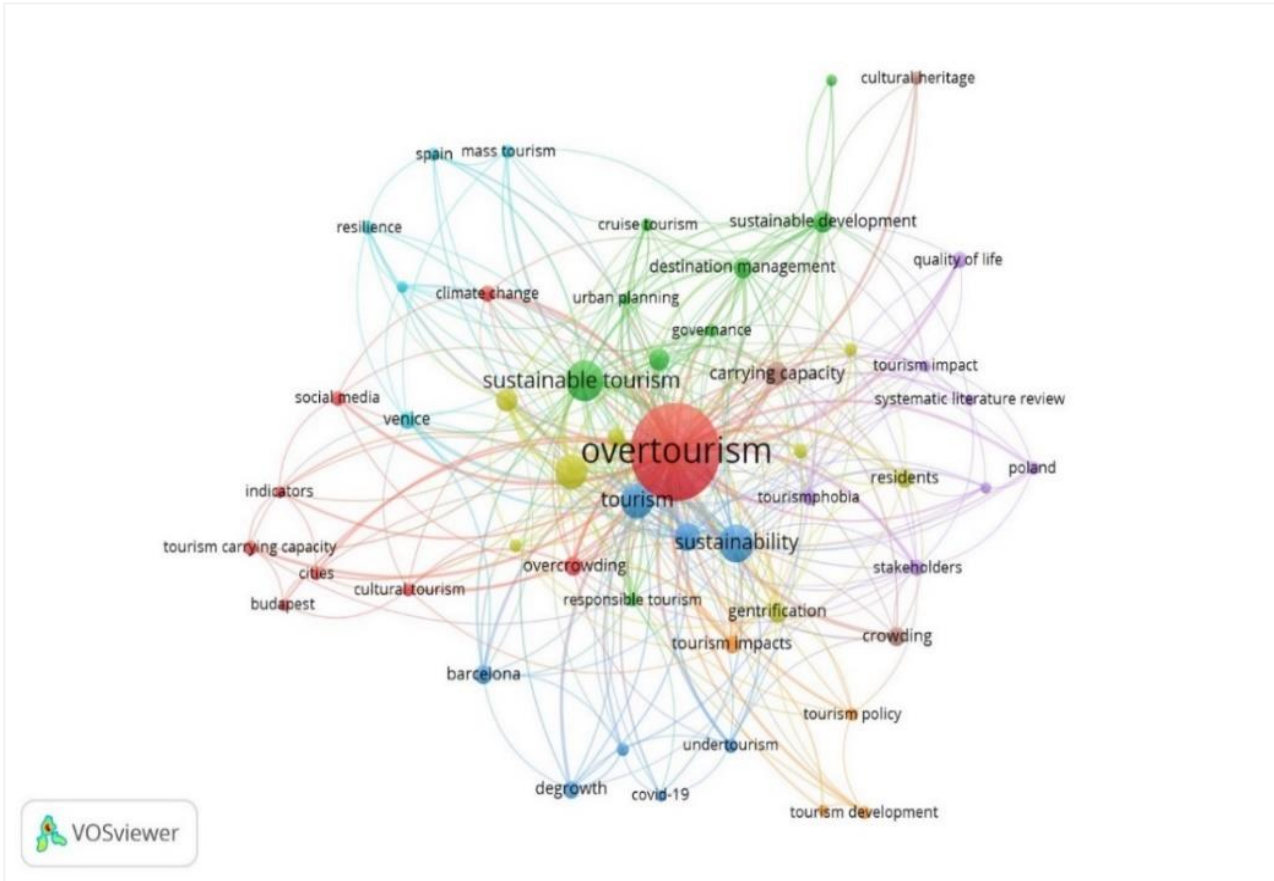
4. BULGULAR

Bu kısımda anahtar kelime analizi, ortak yazar ilişkisi, kurumların ortak yazarlığı ve ülkelerin ortak yazarlığı analizleri yapılmıştır. Bu bağlamda çıkan sonuçların görselleştirilmesi amacıyla ilişki haritası oluşturulmuştur. Ayrıca bibliyometrik analiz sonucunda elde edilen sonuçlar detaylı olarak tablo içerisinde verilmiştir.

4.1. Anahtar Kelime Analizi

"Minimum bir anahtar kelime olsun" kriteri seçilerek yapılan analiz sonucunda 1398 tane yayın eşleşmesi olmuştur. Anahtar kelime analizine ilişkin harita şekil 1'de ve anahtar kelimelerin sıklık düzeyleri tablo 1 de yer almaktadır.

Şekil 1. Anahtar Kelime Analizi İlişki Haritası

Tablo 1. Anahtar Kelimelerin Sıklık Düzeyleri

Anahtar Kelime	Frekans
Aşırı turizm	316
Sürdürülebilir turizm	58
Sürdürülebilirlik	49
Kent turizmi	43
Turizm	42
Covid-19	27
Taşıma kapasitesi	19
Airbnb	18
Sürdürülebilir kalkınma	17
Turistikleştirme	16
Soylulaştırma	15
Destinasyon yönetimi	15
Kalabalık	13
Aşırı kalabalık	13
Bölge sakinleri	13
Paylaşım ekonomisi	12
Barselona	12
Turizmin etkileri	11
Venedik	11
Küçülme	11

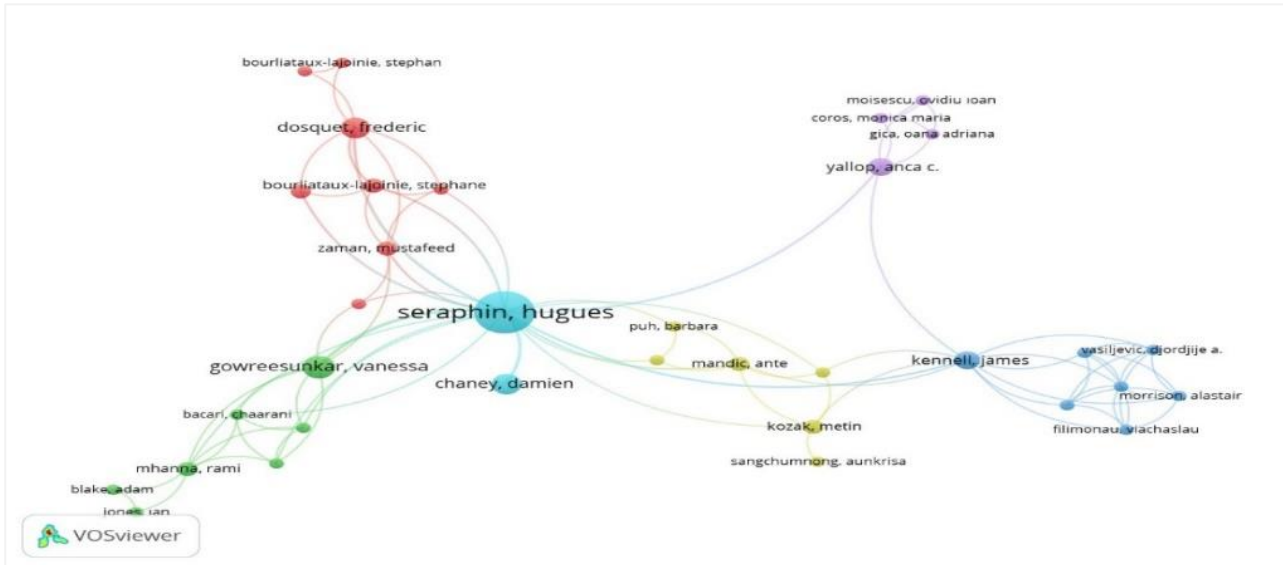
Kaynak: Tablo, yazar tarafından Web of Science verilerinden faydalanılarak oluşturulmuştur.

Yapılan anahtar kelime analizi sonucunda en çok aşırı turizm (316) anahtar kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Aşırı turizm anahtar kelimesini sırasıyla; sürdürülebilir turizm (58), sürdürülebilirlik (49), kent turizmi (43) ve turizm (42), anahtar kelimelerinin ağırlıklı olarak takip ettiği görülmektedir.

4.2. Ortak Yazar İlişki Analizi

Ortak yazar analizine göre, en az bir yayın ve en az bir atf kriteri belirlenerek, aralarında en fazla iş birliği olan yazarlar belirlenmiştir. Belirlenen kriterler sonucunda 1093 yazardan 887'si eşik değerleri karşılamaktadır. Ortak yazar analizi ilişki haritası şekil 2'de ve ortak yazar doküman ve yazar sayısı tablo 2'de yer almaktadır.

Şekil 2. Ortak Yazar Analizi İlişki Haritası

Tablo 2. Ortak Yazar Doküman ve Yazar Sayısı

Yazar	Doküman	Yazar	Atıf
Hugues Seraphin	17	Claudio Milano	571
Ko Koens	8	Ko Koens	499
Luis Moreno-Izquierdo	7	Albert Postma	493
Claudio Milano	6	Joseph M. Cheer	440
Adam R. Szromek	6	Marina Novelli	440
Rachel Dodds	6	Bernadett Papp	345
Richard W. Butler	6	C. Michael Hall	305
Richard Butler	5	Rachel Dodds	274
Cecilia Pasquinelli	5	Scott McCabe	254
Mariapina Trunfio	5	Karla Boluk	240

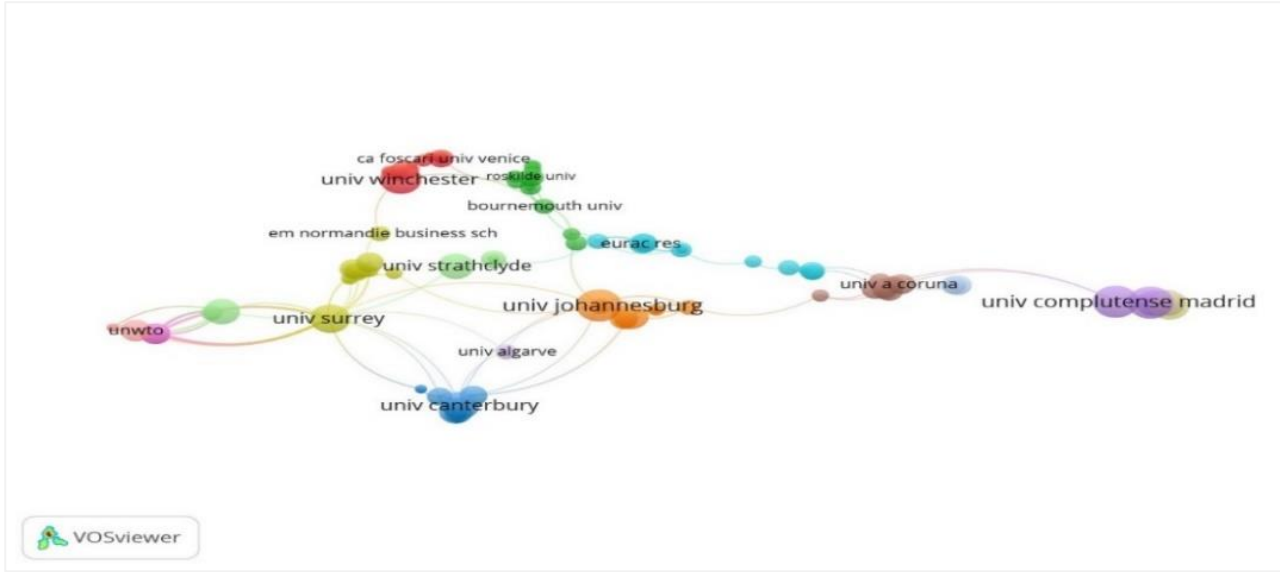
Kaynak: Tablo, yazar tarafından Web of Science verilerinden faydalanılarak oluşturulmuştur.

Hugues Seraphin (17) en çok yayım üreten yazar olarak karşımıza çıkmaktadır. Claudio Milano (571), Ko Koens (499) ve Albert Postma (493) en çok atıf alan yazarlardır.

4.3. Kurumların Ortak Yazarlığı Analizi

Kurumların ortak yazar analizine göre en az bir yayım ve en az bir atıf kriteri belirlenerek aralarında en fazla iş birliği olan kurumlar belirlenmiştir. Bu doğrultuda 610 kurumdaki yazardan 502'si eşik değerleri karşılamaktadır. Kurumların ortak yazarlığı analizi ilişki haritası şekil 3'te ve kurumların ortak yazar ve atıf sayıları tablo 3'te yer almaktadır.

Şekil 3. Kurumların Ortak Yazarlığı Analizi İlişki Haritası

Tablo 3. Kurumların Ortak Yazar ve Atıf Sayıları

Kurum	Doküman	Kurum	Atıf
Johannesburg Üniversitesi	13	Lleida Üniversitesi	531
Complutense Madrid Üniversitesi	13	Breda Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	524
Malaga Üniversitesi	13	Johannesburg Üniversitesi	511
Winchester Üniversitesi	11	Wakayama Üniversitesi	479
Alicante Üniversitesi	10	Brighton Üniversitesi	440
Surrey Üniversitesi	10	Canterbury Üniversitesi	404
Canterbury Üniversitesi	9	Batı Norveç Araştırma Enstitüsü	376
Breda Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	8	NHL Stenden Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	359
Ryerson Üniversitesi	8	Waterloo Üniversitesi	352
Strathclyde Üniversitesi	8	Linnaeus Üniversitesi	310

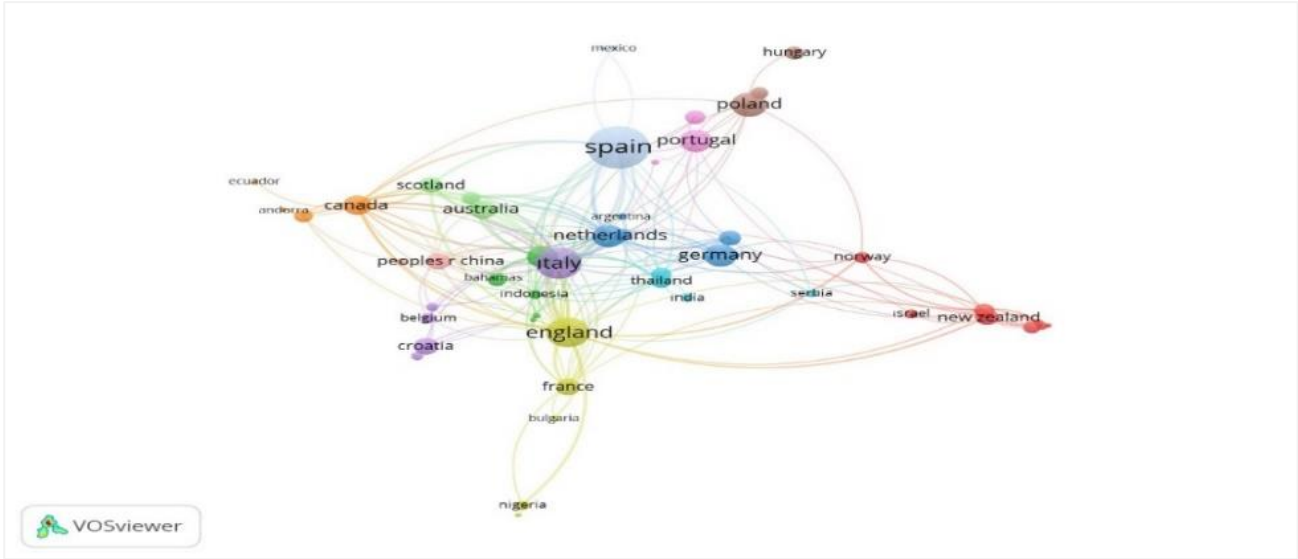
Kaynak: Tablo, yazar tarafından Web of Science verilerinden faydalanılarak oluşturulmuştur.

Johannesburg Üniversitesi (13), Complutense Madrid Üniversitesi (13) ve Malaga Üniversitesi (13) en fazla yayını olan üniversitelerdir. Fakat en çok atıf alan kurum da Lleida Üniversitesi (531) olmuştur.

4.4. Ülkelerin Ortak Yazarlığı Analizi

Ülkelerin ortak yazar analizine göre en az bir yayın ve en az bir atıf kriteri belirlenerek aralarında en fazla iş birliği olan ülkeler belirlenmiştir. Bu doğrultuda 67 yazardan 63'ü eşik değerleri karşılamaktadır. Ülkelerin ortak yazar ilişki haritası şekil 4'te ve ülkelerin ortak doküman ve atıf sayıları tablo 4'te yer almaktadır.

Şekil 4. Ülkelerin Ortak Yazar İlişki Haritası

Tablo 4. Ülkelerin Ortak Doküman ve Atıf Sayıları

Ülke	Doküman	Ülke	Atıf
İspanya	111	İspanya	2103
İtalya	63	İngiltere	1395
İngiltere	55	İtalya	1013
Polonya	37	Hollanda	969
Almanya	32	Kanada	830
Hollanda	30	Avusturya	812
Portekiz	30	Yeni Zelanda	598
ABD	28	İskoçya	581
Kanada	23	Güney Afrika	511
Avusturya	22	Japonya	494

Kaynak: Tablo, yazar tarafından Web of Science verilerinden faydalanılarak oluşturulmuştur.

İspanya (111), İtalya (63) ve İngiltere (55) doküman ile en fazla yayın yapan ülkeler olmuştur. En çok atıf alan ülkelere baktığımızda ise yine İspanya (2103) en çok atıf alan ülke olmuştur. İspanya'dan sonra sırasıyla en fazla atıf alan ülkeler İngiltere (1395) ve İtalya (1013) olmuştur.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan bibliyometrik analiz sonucunda özellikle anahtar kelimelerin ağırlıklı olarak sürdürülebilirlik ile ilgili olduğu görülmektedir. Özellikle aşırı turizmden sonra en çok kullanılan anahtar kelimelerin sürdürülebilir turizm (58) ve sürdürülebilirlik (49) olması dikkat çekmektedir. Bu bağlamda aşırı turizm ve sürdürülebilir turizm kavramları göz önüne alındığında aşırı turizmin sürdürülebilir turizmi olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Ayrıca Agyeiwaah (2020, s. 99) aşırı turizm kapsamında tüketimin, sürdürülebilir bir şekilde uygulanmasının sağlanmasında hükümetin önemli rolünün olduğunu belirtmektedir.

Kent turizmi (43) anahtar kelimesinin de ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Sánchez-Montañés vd. (2023, s. 89) aşırı turizmin tarihi merkezlerin mimarisi ve kentsel alan üzerindeki işlevselliği ve

kentsel manzarayı bir diğere deyişle miras unsurunu etkilediğini belirtmektedir. Bu bağlamda aşırı turizmden kaynaklı doğal çevrenin ve sosyal yapının bozulmasının ve yozlaşmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Çünkü aşırı turizm sürdürülebilirliği olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle destinasyonun kendine has dokusunun, gelenek ve göreneklerinin, doğal güzelliklerinin, mimarisinin, tarihi ve kültürel değerlerinin yok olmamasına özen gösterilmelidir.

UNWTO verilerine göre 2023 yılında Fransa 100 milyon uluslararası turistle dünyanın en çok ziyaret edilen destinasyonu olurken İspanya 85 milyonla ikinci, ABD 66 milyonla üçüncü, İtalya 57 milyonla dördüncü ve Türkiye ise 55 milyon uluslararası turistle beşinci sırada yer almıştır (UNWTO, 2024). Literatürde özellikle aşırı turizm konusunda İspanya üzerine yapılan çalışmaların olduğu dikkat çekmektedir (Bourliataux-Lajoinie vd., 2019; Carballo vd., 2019; García-Buades vd., 2022; García-Hernández vd., 2023). Bu bağlamda İspanya'nın en çok ziyaret edilen ikinci ülke olduğu göz önüne alındığında aşırı kalabalığın ve yoğunluğun yaşandığı söylenebilir. Ayrıca turistler tarafından en çok ziyaret edilen bu ülkelerin aşırı turizmden kaynaklı sorunlar yaşayacağı göz önüne alındığında destinasyon bazlı önlemler alınması önerilebilir.

Yılın belirli zamanlarında yaşanan ziyaretçi sayısının fazlalığı aşırı turizme neden olmaktadır. Örneğin UNWTO'nun 2023 yılı verilerine göre özellikle temmuz ve ağustos aylarında İspanya'yı on milyondan fazla, Fransa'yı sekiz milyondan fazla ve İtalya'yı da yaklaşık yedi milyondan fazla turist ziyaret ettiği görülmektedir (UNWTO, t.y.b). Bu bağlamda aşırı turizmden kaynaklı yılın belirli dönemlerinde oluşan dönemlik yoğunluğun diğere dönemlere dağıtılması ve alternatif turizm türlerinin teşvik edilmesi aşırı turizm sorununa bir çözüm olabileceği öngörülmektedir. Özellikle yılın belirli dönemlerinde yaşanan aşırı turizmden kaynaklı sorunlardan yerel halk olumsuz yönde etkilenmektedir. Özellikle ekonomik açıdan fiyatların artması, çevresel açıdan çevrenin kirlenmesi, çöp ve atık sorunu, sosyal açıdan aşırı kalabalık ve trafik yoğunluğu yaşanan problemlerin başında sayılabilmektedir. Aşırı turizmden kaynaklı yaşanan bu sorunlar yerel halkın turiste karşı bakış açısını da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Aynı zamanda yaşanan sorunlar turistlerin tatil deneyimini, memnuniyetini ve destinasyon sadakatini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu doğrultuda turizm planlamacılarına ve destinasyon yöneticilerine bu konuda strateji geliştirmeleri önerilebilir.

Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda aşırı turizm konusunda destinasyon bazlı plan ve strateji geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu bağlamda özellikle dünyada en çok turistler tarafından ziyaret edilen destinasyonlar ele alınabilir. Ayrıca aşırı turizm konusunda bibliyometrik analiz ile ilgili diğere veri tabanlarında taranan yayınlar ele alınabilir.

Bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Makale ile ilgili notlar

Makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.

Araştırmanın tüm süreci, beyan edilen tek yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Agyeiwaah, E. (2020). Over-tourism and sustainable consumption of resources through sharing: The role of government. *International Journal of Tourism Cities*, 6(1), 99-116. <https://doi.org/10.1108/IJTC-06-2019-0078>
- Albaş, F. (2023). Web of Science (WOS) veri tabanında işe angaje olma konulu çalışmaların bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesi. *Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 131-155. <https://doi.org/10.55119/artuklu.1363537>
- Akyurt Kurnaz, H. ve İpar, M. S. (2020). Yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm olgusunun esnafın bakış açısıyla değerlendirilmesi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 2(1), 39-55.
- Barač–Miftarević, S. (2023). Undertourism vs. overtourism: A systematic literature review. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 71(1), 178-192. <https://doi.org/10.37741/t.71.1.11>
- Bertocchi, D., Camatti, N., Giove, S. ve van Der Borg, J. (2020). Venice and overtourism: Simulating sustainable development scenarios through a tourism carrying capacity model. *Sustainability*, 12(2), 512. <https://doi.org/10.3390/su12020512>
- Bourliataux-Lajoinie, S., Dosquet, F. ve del Olmo Arriaga, J. L. (2019). The dark side of digital technology to overtourism: the case of Barcelona. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 11(5), 582-593. <https://doi.org/10.1108/WHATT-06-2019-0041>
- Carballo, R. R., León, C. J. ve Carballo, M. M. (2019). Fighting overtourism in Lanzarote (Spain). *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 11(5), 506-515. <https://doi.org/10.1108/WHATT-06-2019-0043>
- Cheung, K. S. ve Li, L. H. (2019). Understanding visitor–resident relations in overtourism: Developing resilience for sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(8), 1197-1216. <https://doi.org/10.1080/09669582.2019.1606815>
- Çam, O. ve Çelik, C. (2022). Aşırı turizm kapsamında turistlere yönelik olumsuz ifadeler, yapılan eylemler ve bunların turizme yansımalarının değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 66-84.
- Demirci, B., Yılmaz, İ. ve Oğuz, Y. E. (2020). Aşırı turizmin kent yaşam memnuniyetine etkisi: Eskişehir Odunpazarı örneği (The effect of overtourism on urban life satisfaction: The case of Eskişehir Odunpazarı). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(Special Issue 4), 204-217.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. ve Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Eren, D. ve Bozkurt, İ. (2020). Aşırı turizm sorunsalı: Kapadokya Bölgesi'ne yönelik bir çalışma (overtourism problem: A study on Cappadocia Region). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(4), 3090-3107.
- García-Buades, M. E., García-Sastre, M. A. ve Alemany-Hormaeche, M. (2022). Effects of overtourism, local government, and tourist behavior on residents' perceptions in Alcúdia (Majorca, Spain). *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 39, 100499. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2022.100499>
- García-Hernández, M., de la Calle-Vaquero, M. ve Chamorro-Martínez, V. (2023). Can overtourism at heritage attractions really be sustainably managed? Lights and shadows of the experience at the site of the Alhambra and Generalife (Spain). *Heritage*, 6(10), 6494-6509. <https://doi.org/10.3390/heritage6100339>
- Goodwin, H. (2017). The challenge of overtourism. Responsible Tourism Partnership Working Paper 4., 4(2017), 1-19. Erişim tarihi: 03 Temmuz 2024, <http://www.millennium-destinations.com/uploads/4/1/9/7/41979675/rtpwp4overtourism012017.pdf>
- Gowreesunkar, V. ve Seraphin, H. (2019). Introduction: What smart and sustainable strategies could be used to reduce the impact of overtourism?. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 11(5), 484-491. <https://doi.org/10.1108/WHATT-06-2019-0044>
- GSTC, (2013). Küresel sürdürülebilir turizm konseyi kriterleri versiyon 1, 1 Kasım 2013 ve önerilen performans göstergeleri versiyon 1, 1 Aralık 2013 destinasyonlar için. Erişim tarihi: 04 Temmuz 2024, https://www.gstcouncil.org/wp-content/uploads/GSTC_D_Turkish.pdf
- Hall, L. (22 Mayıs 2024). The world's revolt against 'bad tourists'. *BBC*. <https://www.bbc.com/travel/article/20240522-the-worlds-revolt-against-bad-tourists>

- Hristov, M., Hristić, N. D. ve Stefanović, N. (2021). Impact of overtourism on urban life. *Spatium*, 59-66. <https://doi.org/10.2298/SPAT2145059H>
- Jockims, T. L. (28 Nisan 2024). Sustainable Future. *CNBC*. <https://www.cnb.com/2024/04/28/in-disneyfication-of-venice-world-hits-its-overtourism-tipping-point.html>
- Kara, V. M., Celep, M. ve Kanıgür, S. (2020). Aşırı turizm kapsamında Salda Gölü'nün fiziksel taşıma kapasitesinin belirlenmesi (Determining the physical carrying capacity of Salda Lake in the scope of overtourism). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(Special Issue 4), 79-92.
- Maingi, S. W. (2019). Sustainable tourism certification, local governance and management in dealing with overtourism in East Africa. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 11(5), 532-551. <https://doi.org/10.1108/WHATT-06-2019-0034>
- McClanahan, P. (4 Haziran 2024). Why You'll Pay More and Behave Better When You Travel This Summer. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2024/06/04/travel/global-overtourism-fees-rules.html>
- Milano, C., Novelli, M. ve Cheer, J. M. (2020). Overtourism and degrowth: a social movements perspective. *Journal of Sustainable Tourism* 27(12), 1857-1875. <https://doi.org/10.1080/09669582.2019.1650054>
- Mutlu, E. ve Keleş, Y. (2024). Doğu Karadeniz'deki doğal turistik alanlarda aşırı turizm sorunu: Ayder ve Uzungöl Örnekleri (Overtourism problem in natural tourist areas in the Eastern Black Sea: Ayder and Uzungöl examples). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 12(2), 1059-1088.
- Öztürk, Y. (2020). Aşırı turizm, turizm karşıtlığı ve turizmde sürdürülebilirlik üzerine bir değerlendirme (An evaluation on overtourism, anti-tourism and sustainability in tourism). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(Special Issue 4), 112-124.
- Perkumienė, D. ve Pranskūnienė, R. (2019). Overtourism: Between the right to travel and residents' rights. *Sustainability*, 11(7), 2138. <https://doi.org/10.3390/su11072138>
- Sánchez-Montañés, B., Romero-Ojeda, J.-M. ve Castilla, M. V. (2023). The impact of overtourism on architecture and urban space in historic cities: An understudied phenomenon. *Journal of Tourism Analysis Revista de Análisis Turístico (JTA)*, 30(1). <https://doi.org/10.53596/jta.v30i1.439>
- Santos-Rojo, C., Llopis-Amorós, M. ve García-García, J. M. (2023). Overtourism and sustainability: A bibliometric study (2018–2021). *Technological Forecasting and Social Change*, 188, 122285. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.122285>
- Séraphin, H. ve Chaney, D. (2023). A research agenda for the sustainability of the tourism industry: A childism perspective on overtourism. *Journal of Cleaner Production*, 414, 137556. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.137556>
- Seraphin, H., Sheeran, P. ve Pilato, M. (2018). Over-tourism and the fall of Venice as a destination. *Journal of Destination Marketing & Management*, 9, 374-376. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2018.01.011>
- UNWTO (4 Haziran 2024). China recovers its position as top spender in 2023 as Asia and the Pacific reopens to tourism. Erişim tarihi: 02 Ekim 2024, <https://www.unwto.org/news/china-recovers-its-position-as-top-spender-in-2023-as-asia-and-the-pacific-reopens-to-tourism#:~:text=France%20consolidated%20its%20position%20as,with%2055%20million%20international%20tourists>
- UNWTO Report (2019), Overtourism? Understanding and Managing Urban Tourism Growth beyond Perceptions, available at: <http://www2.unwto.org/publication/overtourism-understanding-andmanaging-urban-tourism-growth-beyond-perceptions-volume-0> (accessed 15 September 2019).
- UNWTO (t.y.a). Sustainable development. Erişim tarihi: 03 Temmuz 2024, <https://www.unwto.org/sustainable-development>
- UNWTO (t.y.b). Global and regional tourism performance. Erişim tarihi: 03 Temmuz 2024, <https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance>
- Veríssimo, M., Moraes, M., Breda, Z., Guizi, A. ve Costa, C. (2020). Overtourism and tourismphobia: A systematic literature review. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 68(2), 156-169. <https://doi.org/10.37741/t.68.2.4>
- Yarkıcı, S. ve Yıldız, E. (2024). Aşırı turizm ve aşırı turizmle mücadele eden destinasyonlar. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(105), 623-633. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10926569>

- Yazıcıoğlu, İ., Alphan, E. ve Onur, M. (2020). Aşırı turizm kapsamında Tripadvisor yorumları üzerine nitel bir inceleme: Salda Gölü örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, Special Issue (4), 505-522.
- Yıldız, Ö. E. (2022). Aşırı turizmde yerel halk–ziyaretçi etkileşimi, Foça örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(47), 293-315. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.1039275>
- Yumuk, Y. ve Altıntaş, V. (2019). Bodrum’da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının aşırı turizm (overtourism) kapsamında değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (özel sayı), 90-102.
- Yüksel, F., Ön Esen, F., Kılıç, B. ve Akçay, S. (2020). Paydaşların gözüyle yavaş şehir Akyaka’da aşırı turizm. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 257-268.